

e-ISSN:2536-4596

KARE- Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat, Tarih ve Düşünce Dergisi

KARE- International Comparative Journal of Literature, History and Philosophy

Kitap Tanıtımı/Book Review: *Vefatının 100. Yılında Ömer Seyfettin*, Bandırma On yedi Eylül Üniversitesi - Türkiye Yazarlar Birliği - Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Haz. Bahtiyar Aslan, Şenyıldız Matbaacılık, İstanbul 2020, 328 s., ISBN: 978-625-44365-6-7

Yazar/ Author

Derya GÜLLÜK

ORCID ID

0000-0002-3704-0984

Makale Türü / Type of Article: Kitap Tanıtımı/Book Review

Yayın Geliş Tarihi / Submission Date: 23 Mayıs / May 2021

Yayına Kabul Tarihi / Acceptance Date: 11 Temmuz / July 2021

Yayın Tarihi / Date Published: 20 Temmuz / July 2021

Web Sitesi: <https://karedergi.erciyes.edu.tr/>

Makale göndermek için / Submit an Article: <http://dergipark.gov.tr/kare>

Uluslararası İndeksler/International Indexes

Index Copernicus: Indexed in the ICI Journal Master List 2018 Kabul Tarihi /Acceptance Date:

MLA International Bibliography:Kabul Tarihi /Acceptance Date :

DRJI Directory of Research Journals Indexing: Kabul Tarihi /Acceptance Date:

EuroPub Database: Kabul Tarihi /Acceptance Date:

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Kitap Tanıtımı/Book Review: *Vefatının 100. Yılında Ömer Seyfettin*, Bandırma On yedi Eylül Üniversitesi - Türkiye Yazarlar Birliği - Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Haz. Bahtiyar Aslan, Şenyıldız Matbaacılık, İstanbul 2020, 328 s., ISBN: 978-625-44365-6-7

Modern Türk hikâyesinin kurucu isimlerinden Ömer Seyfettin (1884-1920), 1884 yılında Gönen’de dünyaya gelmiş ve 6 Mart 1920 yılında İstanbul’da vefat etmiştir. Bu kısacık ömürde birkaç ömre sığacak kadar eser kaleme almış, fikirleriyle dönemine damga vurmuş ve sonraki nesilleri de derinden etkilemiştir. Sadece edebî dünyasıyla değil fikrî âlemiyle de nesiller üzerinde etki bırakan Ömer Seyfettin’in ilk hikâyesi 1902’de *Sabah* gazetesinde çıkan “*Tenezzüh*”tür. Hikâyelerinde, şahsi hayat tecrübelerinin izlerini görebildiğimiz Ömer Seyfettin’in, “And”, “Falaka”, “İlk Cinayet”, “Kaşağı” hikâyeleri çocukluk yıllarının; “Bomba”, “Beyaz Lâle”, “Nakarat” gibi hikâyeleri ise askerlik hayatının birer yansıması olarak kabul edilmiştir. Dilciliğiyle de öne çıkan Ömer Seyfettin’in Selânik’te *Genç Kalemler* dergisinde yayımlanan “Yeni Lisan” yazısı, Türk dili ve edebiyatında yeni bir çığır açmış ve dilin millîleştirilmesi üzerine geniş bir tartışma zemini başlatmıştır. Türk edebiyatı ve diline birçok açıdan katkıda bulunmuş öncü bir şahsiyet olan Ömer Seyfettin, 1920 yılında İstanbul’da vefat etmiştir.

* Arş. Gör., Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Bandırma, email: dgulluk@bandirma.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3704-0984

2020 yılında Ömer Seyfettin'i vefatının 100. yılında anmak amacıyla, Bandırma On yedi Eylül Üniversitesi, Türkiye Yazarlar Birliği ve Balıkesir Belediyesinin ortak gayretleriyle yayımlanan bu çalışmanın editörlüğünü, Bandırma On yedi Eylül Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden Doç. Dr. Bahtiyar Aslan üstlenmiştir. Çeşitli üniversitelerden değerli hocalar tarafından kaleme alınmış 28 makaleden oluşan bu çalışmanın başında, Bandırma On yedi Eylül Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Süleyman Özdemir ile Türkiye Yazarlar Birliği Genel Başkanı Prof. Dr. Musa Kâzım Arıcan'ın kaleme almış olduğu iki ayrı "Ön Söz" yer almaktadır. Kitabın ilk yazısı, TYB Şeref Başkanı D. Mehmet Doğan tarafından kaleme alınan, "100 Yıl Sonra Ömer Seyfettin'i Anamamak" (s. 11-16) başlıklı çalışmadır. Doğan, genel hatlarıyla bir Ömer Seyfettin biyografisi sunar ve 100. yılında onu hatırlatmaya vesile olan bu çalışmanın değerinin altını çizer.

Çalışmanın ikinci yazısı, Prof. Dr. Yunus Balcı tarafından kaleme alınan "Yazı ve Kader Ömer Seyfettin'de Travmatik Yalnızlık ve Hikâye Kahramanı" (s. 17-24) başlığını taşımaktadır. Balcı, Ömer Seyfettin'in 'yalnız efe'lerinde hep kendisinin varlığının sezildiğini ve çocukluğundan itibaren yaşadığı acı tecrübelerinin onun hikâyesinin asli unsuru olarak okuyucuda da bir yalnızlık durumu yarattığını ifade eder. Balcı, Ömer Seyfettin'in "Kaşağı", "Ant", "İlk Cinayet", "Falaka", "Yalnız Efe", "Diyet", "Başını Vermeyen Şehit" gibi hikâyelerinden mülhem, onun travmatik yalnızlığının ve yalnızlık ıstırabının izlerini sürüyor. Çalışmanın üçüncü makalesi, Prof. Dr. Muharrem Dayanç'ın "'Kaşağı' Örneğinden Hareketle 'Çocuk Bakış Açısı'nın İzini Sürmek" (s. 25-36) başlıklı çalışmasıdır. Türk edebiyatında çeşitli yazarların belli konu ve kavramlarla ifade edildiğinde, Ömer Seyfettin'e 'çocuk hikâyeciliği'nin düştüğünü belirten Dayanç, "Kaşağı" hikâyesi üzerinden 'çocuk bakış açısının' öne çıktığı diyaloglara odaklanır. "Hikâyedeki bütün diyalog, monolog ve tasvirlerin çocuk anlatıcının gözüyle verilmesi, metni hem zamanı hem de bugün için değerli ve farklı kıldığını" (s. 36.) ifade eden Dayanç, "Kaşağı", "Ant", "İlk Namaz", "Falaka", "İlk Cinayet" gibi hikâyelerde Ömer Seyfettin'in, kendi yaşamını anlatıcı ile yazar arasında fark gözetmeksizin aktarmasını 'çocukluğun icadı' olarak kavramsallaştırılabilecek bir perspektifte incelenmesinin önerisini sunar ve bu yaklaşımın türsel bir tartışmayı da beraberinden getireceğinin altını çizer.

"Ömer Seyfettin: Güçlü Kalemler Sağlam Köklerden Doğar" (s. 37-43) başlıklı makale, Prof. Dr. Özlem Fedai tarafından kaleme alınmıştır. Ömer Seyfettin'in 36 yıllık kısa ama verimli ömründe, milliyetçi, idealist ve

terakkiperver kişiliğiyle ön plana çıktığını ve onun sadece öyküleriyle değil düzyazılarıyla da millî bilinci güçlendirdiğini dikkatlere sunan Fedai. “O, sağlam millî ideallerin, kudretli bir toplum şuurunun ve bilinçli bir Türkçe sevgisinin unutulmaz öykücüsü olmuştur.” (s. 43) sözleriyle, Ömer Seyfettin’in Türk edebiyatındaki yerinin ehemmiyetini ifade eder.

Çalışmanın diğer bir makalesi Prof. Dr. Beyhan Kanter’e aittir. “Çocuk Bahçesi/Bahçe ve Kadın Dergilerinde Ömer Seyfettin” (s. 45-58) başlıklı makalesinde Kanter, Ömer Seyfettin’in Balkanlarda bulunduğu yıllarda *Çocuk Bahçesi*, *Bahçe ve Kadın* dergilerinde neşrettiği eserlerden yola çıkarak onun toplumsal olaylara yaklaşımı ve politik göndermelerine dikkat çeker. Ömer Seyfettin’in Balkanlardaki bu edebî faaliyetlerinin *Genç Kalemler*’e giden süreçte onun fikrî zeminin olgunlaşmasında önemli bir yeri olduğunu dikkatlere sunar. Prof. Dr. Fatih Kanter tarafından kaleme alınan “Ömer Seyfettin’in Yeni Lisanla Yazdığı Şiirleri Üzerine Bir İnceleme” (s. 59-76) başlıklı makalede, Ömer Seyfettin’in şiir anlayışını iki döneme ayırarak inceleyen Kanter, Millî Edebiyat öncesinde, Tevfik Fikret etkisiyle Servet-i Fünûn şiirini örnek alarak ağır ve ağıdalı bir üslupla şiirler yazan Ömer Seyfettin’in, Yeni Lisan hareketi sonrasında şiir dilinde tamamen sade ve anlaşılır olduğu düşüncesini işler. Kanter’in ifadesiyle, Ömer Seyfettin, bireysel konuları işlediği şiirleri bırakarak Yeni Lisan’la birlikte toplumsal mesajlar içeren ve toplumu bilinçlendirmeye yönelik eserler kaleme almıştır.

“Ömer Seyfettin Hikâyelerinde İroni” (s. 77-86) başlıklı Prof. Dr. Mehmet Narlı ve Müge Göncü tarafından kaleme alınan makalede, Ömer Seyfettin’in “Kesik Bıyık”, “Nakarat”, “Dama Taşları” gibi hikâyelerinden yola çıkılarak, ‘buruk bir gülümseme yaratmak ve aynı zamanda düşündürmek’ amacı taşıyan ironinin, Ömer Seyfettin hikâyelerinde oldukça belirgin bir anlatım tekniği olarak ön plana çıktığı sonucuna varılır.

Prof. Dr. Tarık Özcan’ın, “Millî Romantik Duyarlık Bakımından Ömer Seyfettin’in Çanakkale’den Sonra Hikâyesi Üzerine Bir Çözümleme” (s. 87-92) başlıklı makalesinde, “Çanakkale’den Sonra” isimli hikâye üzerinden millî romantik duyarlığın izleri sürülmüştür. Nihayetinde, bu hikâyenin, millî romantik duyarlığın birey ve toplum üzerindeki diriltici hamlesini göstermesi açısından önemli bir yere sahip olduğu saptanmıştır. “Ömer Seyfettin’in Hikâyelerinde Pişmanlık/Vicdan Azabı” (s. 93-105) başlıklı makalesiyle Prof. Dr. Fatih Sakallı, “Falaka”, “Kaşağı”, “İlk Cinayet”, “Bir Temiz Havlu Uğruna”, “Miras”, “Niçin Zengin Olmamış”, “Nakarat”, “Diyet” “Erkek Mektubu” gibi hikâyeler üzerinde durarak pişmanlık ve vicdan azabı olgularının Ömer Seyfettin hikâyelerinde sıklıkla karşımıza çıktığının ve bu anlamda bireysel ve toplumsal mesajlar içerdiğini ifade

eder. “Ömer Seyfettin ve Masonluk” (s. 107-124) isimli makalesinde, Prof. Dr. Rahim Tarım, Ömer Seyfettin’inin masonluk ve benzeri kozmopolit derneklerin yaydığı zararlı düşüncelere karşı verdiği mücadeleye dikkatleri çeker ve buna en iyi örnek olarak da “Primo Türk Çocuğu” hikâyesini örnek verir. Ayrıca, “Efruz Bey” romanı ile “Hürriyet’e Lâyık Bir Kahraman”, “Bilgi Bucacı’nda”, “Efruz Bey’in Açık Hava Mektebi”, “Gayet Büyük Bir Adam”, “Sîmeler” adlı hikâyelerinde örtük veya doğrudan Rıza Tevfik’i karikatürize eder. Mizahî bir üslupla kaleme alınan bu hikâyelerdeki asıl amaç birilerini karalamak veya okuyucuyu güldürmek değildir. Ömer Seyfettin’in her biri bir zekâ ürünü olan bu hikâyelerinin ciddî bir arka planı vardır. Yazarın asıl amacı Rıza Tevfik’in şahsında hem onu hem de onun gibi düşünenlerin yanlışlarını sergilemek ve bu tür kozmopolitlere karşı halkın gözünü açmaktır” (s. 124) ifadeleriyle, Ömer Seyfettin’in vatanı ve milletini eserleriyle korumaya çalıştığını ortaya koyar. Prof. Dr. Zeki Taştan, “Günlükleri, Mektupları ve Şiirlerine Yansıyan Yüzüyle Ömer Seyfettin’in Yalnızlığı” (s. 125- 134) başlıklı makalesinde, Ömer Seyfettin’inin mektup, günlük ve şiirlerinden yola çıkarak onun yalnızlığının izlerini sürer. Yıllarını sıkıntı içerisinde geçiren yazarın, annesinin vefatı, mutsuz evliliği, ablasının tımarhanelik oluşu, babasının evliliği gibi sebeplerden dolayı gerçek bir aile saadetine erişemediği ve münferit bir yalıya sığındığını ifade eden Taştan, yalnızlığı bir kader olarak benimseyen Ömer Seyfettin’in bunu sadece bireysel bir tutum olarak değil toplumsal gidişata dair yüklendiği kaygılara ve üstlendiği vazifelere de yorar.

“Bahar ve Kelebekler’de Mekân ve Zamanın Fenomenolojik Algısı Üzerine” (s. 135-144) başlıklı makalesiyle Prof. Dr. İbrahim Tüzer, “Bahar ve Kelebekler”de dikkatleri mekânın tasviri ve zamanın mukayesesine çekiyor. Hikâyede, mekân algısının verili unsurlarla oluşturulup zaman ve zihin görüntüsü için bir yansıma alanı şeklinde kurgulanması ve zamanın mukayese unsuru olarak mekânların diyalektiği ile somutlaştırılması neticesinde melankolik durumun merkezî bir hâl olarak öne çıktığını ifade ederek Ömer Seyfettin hikâyelerinin çoklu okuma ve disiplinler arası yorumlara açık metinler olarak incelenmesi gerektiği teklifini getiriyor.

Doç. Dr. Bahtiyar Aslan’ın, “Kesik Baş Anlatıları ve ‘Başarı Vermeyen Şehit’” (s.145-154) başlığını taşıyan makalesi, karşılaştırmalı bir okuma sunuyor. *Peçevî Tarihi*’nde hikâyeye kaynaklık eden olayla Ömer Seyfettin anlatısını mukayeseli okuyarak, mezkûr hikâyenin Anadolu ve Rumeli coğrafyasında anlatılan ancak belli bir tarihe ve kültüre bağlanamayacak kesik baş anlatılarına, modern hikâyenin teknik ve imkânlarını kullanarak eklenen bir anlatı olarak görebileceğimiz düşüncesini işliyor. Aslan, her iki

hikâyede de başını düşmana vermeyen şehidin bir Alp-Eren tipi olarak belirmesini, aktarılmak istenen bilinç/şuur bağlamında önemli olduğunu altını çiziyor.

“Ömer Seyfettin Hikâyelerinde Anlardan Tarih Bilincine Geçmişin Biçimlenmesi” (s. 155-172) başlıklı makalede Doç. Dr. Muhammed Hüküm, edebî metinlerdeki kamusal zaman ve ‘anıtsal tarih’ arasındaki örtük çatışmayı ele alıyor. Ömer Seyfettin’in geçmişi anıtaştırma, yeni bir epik dil oluşturma ve tarihî köklerle bağ kurarak yeniden inşa stratejilerini hikâyelerinin hemen hepsinde örtük ya da açık olarak kullandığını ifade ederek bu yaklaşımın izlerini Ömer Seyfettin’in çeşitli hikâyelerinde sürüyor. Doç. Dr. M. Enes Kala’nın “Ömer Seyfettin’in Metinlerinde Spor Felsefesinin İzini Sürmek” (s. 173-184) başlıklı makalesi, Ömer Seyfettin’in jimnastik üzerine yazdığı metinler ekseninde spor felsefesine getirmiş olduğu katkıları ele alıyor. Kala’nın, edebî yönüyle ön planda olan bir ismi spor ve spor hakkındaki görüşlerini felsefeyle birlikte okumuş olması, okuyucuya farklı okuma pratiği sunuyor. Doç. Dr. Ali Kurt’un “Ömer Seyfettin’in Şairliği ve Şiiri Üzerine” (s. 185-196) başlığını taşıyan makalesi, Ömer Seyfettin’in şairliği ve şiiri üzerine odaklanıyor. Onun şiirinin hikâyeciliğinin gölgesinde kaldığının altını çizen Kurt, dönemin şair olarak adlandırılan ve üzerinde müstakil çalışmalar yapılan şairlerinin ‘fevkinde’ bir isim olarak Ömer Seyfettin’inin şair sıfatını hak eden bir şahsiyet olarak anılmasını gerektiğini öne sürüyor. “Ömer Seyfettin’in Hikâyelerinde Klasik Anlatı İzleri” (s. 197-208) başlıklı makalesinde Doç. Dr. Osman Ünlü, klasik metinlerden yola çıkarak Ömer Seyfettin’inin “Başını Vermeyen Şehit”, “Tos”, “Kurbağa Duası” hikâyelerini inceliyor. Bu üç hikâyede üç farklı metinlerarasılık örneği sunan ve bu hikâyelerde klasik metinleri yeniden yazma, alt metin olarak kullanma ve kayıp metin düzleminde yer bulduğunu ifade eden Ünlü, klasik metinleri Ömer Seyfettin’i besleyen kaynaklardan biri olarak dikkatlere sunmaktadır. Dr. Öğr. Üyesi Dinçer Atay’ın “Harabe Yurdun İki Kaygılı Adamı: Ömer Seyfettin ve Mehmet Âkif’in Şiirlerinde Yıkıntılar Karşısında Ümitli Duruş” (s. 209-217) makalesi, II. Meşrutiyet devrinin iki farklı aydınını ele almış ve bu iki ismin de harabeye dönen yurt karşısındaki tavrına odaklanmıştır. Her iki ismin de aynı kaygıları taşıdıkları sonucuna varan Atay, bu ortak duyusun vatan topraklarının muhafazası bakımından son derece önemli olduğunu ifade eder.

“Ömer Seyfettin Anlatısına Yapısalcı Bir Yaklaşım: Örnek Bir Okuma Edimi Olarak Fon Sadrişyan’ın Karısı ve Oğlu” (s. 219-230) başlığını taşıyan makalesinde Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Atay, zamanın kullanımından yola çıkarak hikâyenin doğrudan doğruya Türk ve Alman zıtlığı üzerine

kurgulandığını ve Ömer Seyfettin'in pek çok hikâyesinde olduğu gibi burada da Türklüğe dair bir ululamanın ön plana çıktığının altını çizer. "Bu hikâyede ayırıcı bir unsur olarak yalnızca durumsal değil belirgin bir karşıtlığın olay örgüsünde de sunulmuş, dolayısıyla zamanın verdiği bir hükümle birlikte karşıtlık ve yerdeşliklerin yapısal kurgusuyla Ömer Seyfettin hikâyeciliğinin müstesna bir örneği olarak karşımıza çıkmıştır" (s. 230).

Dr. Öğr. Üyesi Berna Ayaz'ın, "Kent, Kimlik ve Mekân Bağlamında Ömer Seyfettin ve Ömer Seyfettin Müzesi" (s. 231-238) başlıklı makalesi, Gönen kent kimliğinin temsilinde önemli bir yer edinen Ömer Seyfettin Müzesini; kent, kimlik ve kent belleği bağlamında incelemektedir. Müzenin, Gönen ve çevre ilçeler için rol model teşkil ederek toplumla müze etkileşimini sağlayacağını ifade eden Ayaz, bu noktada müzenin yaşayan bir müze hâlini alabilmesi için öneriler getirmektedir. "Ömer Seyfettin'in Düzyazı Şiirlerine Bir Bakış" (s. 241-250) başlıklı makalesinde Dr. Öğr. Üyesi Cafer Gariper, Ömer Seyfettin'in düzyazı şiirlerine odaklanmış ve Servet-i Fünûn mensuplarından mülhem Ömer Seyfettin'in düzyazı şiire yöneldiğini fakat dikkate değer ürünler ortaya koyamadığını öne sürer. Dr. Öğr. Üyesi Bilgin Güngör'ün "Yenileştiren Endişe: Ömer Seyfettin'in Millî Edebiyat'a Yönelişine Yeniden Bakmak" (s. 251-257) başlıklı makalesi, Servet-i Fünûn estetiğinden koparak Millî Edebiyat estetiğine yönelen Ömer Seyfettin'in 'kanonik' hâle gelişini iki noktayı nazardikkate alarak değerlendiriyor. Tarihsel ve biyografik çalışmaların dikkate alınması ve 'etkilenme endişesi' etrafında bir okumanın biyografik okumalara eklenilebileceği görüşünü savunuyor. Dr. Öğr. Üyesi Zeki Gürel'in, "Ömer Seyfettin ve Tarihî Hikâyeleri Üzerine" (s. 259-270) başlıklı makalesi, Ömer Seyfettin'in tarihî hikâyeleri üzerine yoğunlaşıyor. "Ömer Seyfettin ve Çocuk Edebiyatı" (s. 272-288) başlıklı makalede Dr. Öğr. Üyesi Tacettin Şimşek, 'Ömer Seyfettin çocuk edebiyatçısı mı?' sorusuna cevap arıyor ve ele aldığı "Falaka", "İlk Cinayet", "İlk Namaz", "Kaşağı" gibi hikâyelerden yola çıkarak, Ömer Seyfettin'in hikâyelerinin çocuk edebiyatı metinleri değil, yolu çocukluktan geçen hikâyeler olarak değerlendirilebileceğini ifade ediyor. Öğr. Gör. İsa Kocakaplan'ın "Diyet mi Rejim mi? Yoksa Perhiz mi?" (s. 289-296) başlıklı makalesinde, Ömer Seyfettin, yaşadığı dönemin doğru söyleyen bir aynası olarak ele alınırken, Kocakaplan, Hıncal Uluç'un *Sabah* gazetesinde yayımlanan yazılarından yola çıkarak Ömer Seyfettin'in metinlerinde yapılan yanlışlıkları gözler önüne seriyor. "Metaforik Anlatım Çerçevesinde Ömer Seyfettin'in 'Horoz ve Dünyanın Nizamı' Hikâyelerinde Toplumsal Cinsiyet Söylemi" (s. 297-306) başlıklı makalesinde Arş. Gör. Derya Güllük,

birbirinin devamı niteliğindeki “Horoz” ve “Dünyanın Nizamı” hikâyelerini toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ele alıyor.

“Ömer Seyfettin ve Emin Bülent Serdaroğlu” (s. 307-318) başlıklı makalesinde Sinem İnce, “Primo Türk Çocuğu” hikâyesinden yola çıkarak Ömer Seyfettin’in milliyetçilik düşüncesinin kökenleri üzerinde duruyor. Kitabın son makalesi, “Ömer Seyfettin’in Eşi ve Kızına Dair” (s. 319-327) başlığını taşıyor. Tahsin Yıldırım tarafından kaleme alınan bu yazıda, Ömer Seyfettin’in eşi Calibe Hanım ve kızı Güner Hanım’ın yaşam öyküleri ele alınmaktadır.

Modern Türk hikâyesinin öncü isimlerinden Ömer Seyfettin’i vefatının 100. yılı münasebetiyle saygıyla yâd etmek ve onun eşsiz mirasının Türk edebiyatı ve dili için bitimsiz bir kaynak olduğunu ifade etmek amacıyla hazırlanan bu kitap, akademik alana hapsolmayacak denli sıcak bir üslûpla kaleme alınarak daha geniş okuyucu kitlesine ulaşma hedefini gözetmiştir. Bu çalışma, değerli yazılar ihtiva etmesinin yanı sıra araştırmacılar için yeni teklifler getirmekte ve kaynak bir eser vasfı taşımaktadır.